

Národní obrození

Jakub Rádl

30. ledna 2019

Obsah

1	Obranná fáze (1774–1805)	2
1.1	Divadlo	3
2	Útočná fáze	3
2.1	Rukopisy	4

Úvod

Národní obrození

- 70. léta 18. stol – $\frac{1}{2}$ 19. stol
- proces utváření novodobého českého národa (obnova češtiny, kultury, tradic, ...)

Události umožňující NO

- reformy **Marie Terezie** a **Josefa II.**
 - povinná školní docházka
 - výuka češtiny na základních školách
 - zrušení nevolnictví → stěhování obyvatel do měst → návrat češtiny z venkova
 - toleranční patent → návrat náboženských emigrantů
- 1774 – založena Královská česká společnost nauk → Akademie věd → šíření vědy a vzdělanosti
- zrušení Jezuitského řádu → povolení zakázaných děl

1 Obranná fáze (1774–1805)

- **defensivní**
- spojena s **osvícenstvím**, důležitá role panovníka, význam nastolení řádu

Jozef Dobrovský (1753–1829)

- (pohřben na Ústředním hřbitově)
- učebnice **Dějiny české řeči a literatury**
 - periodizace a zachycení průběhu literatury
 - zakládá obor literární historie
- učebnice **Zevrubná mluvnice jazyka českého**
 - první kodifikační příručka češtiny
 - psána německy (pro vzdělané)
- slovníky
- **Základy jazyka staroslověnského**
 - mylně považuje staroslověnštiny za původní jazyk Slovanů
 - pokládá základy Slavistiky (studium slovanské kultury a jazyka)
 - psáno latinsky

Gelasius Dobner (1719–1790)

- odhalil vady v kronice Václava Hájka z Libočan

František Martin Pelcl (1734–1801)

- **Kronika Česká**

Václav Matěj Kramerius (1753–1808)

- věnoval se publicistice
- nakladatelství **Česká Expedice**
 - vydávalo lidové knížky pro zábavu
 - nejen vydavatelství, ale i půjčovna
 - vydávalo též noviny

Václav Thám (1765–1816)

- anakreonská poezie (oslavuje radosti života – víno, zpěv, ženy, ...)
- sborník **Básně v řeči vázané**
 - propagace české poezie
- historické divadelní hry **Václav a Jitka, Břetislav a Šárka**
 - napsány pro divadlo **Bouda**

1.1 Divadlo

Bouda

- první **čistě české** divadlo
- postaveno ze dřeva na koňském trhu
- i na tehdejší dobu velmi **slabá hygiena**
- v provozu v letech **1786–1789**

Stavovské divadlo

- původně *Nosticovo divadlo* → prodáno českým stavům → *Stavovské divadlo*
- za komunismu přejmenováno *Tylovo divadlo*, po Sametové revoluci zpět
- původně německé, vyhrazena nedělní odpoledne, kdy se hrálo jen česky
- 1786 – premiéra W. A. Mozart: Don Giovanni („*Mí Pražané mi rozumějí*“)
- 1834 – premiéra J. K. Tyl: Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka (poprvé zazněla píseň **Kde domov můj**)

V kotcích

U Hybernů

2 Útočná fáze

- **ofensivní**
- snaha více psát v češtině a tvořit kvalitnější literaturu
- snaha o české vědecké publikace
- ovlivněna preromantismem

Josef Jungman (1773–1847)

- psal česky, překládal, odborná činnost
- **Rozmlouvání o jazyku českém**
 - dialog Čecha, Němce a Daniela Adama z Veleslavína
 - Daniel je zhrozen tím, jak Čech mluví více německy, než česky
- čítanka a učebnice slohu **Slovesnost**
- **Historie literatury české**
 - obraz vývoje české literatury, doted' platí periodizace
- slovník **Česko-německý**
 - cílem bylo ukázat, že každé německé slovo má český ekvivalent
 - 5 dílů

František Palacký (1789-1876)

- kronika **Dějiny národa českého v Čechách i v Moravě**
 - po nástupu Habsburků
 - základ Historiografie
 - začal psát německy, v půlce přešel do češtiny

Jan Kollár (1793 - 1852)

- sbírka sonetů **Slávy dcera**
 - části pojmenované podle míst, která kdysi obývali Slované (*Sála, Labe, Dunaj, ...*)
 - stopa – časomíra

2.1 Rukopisy

- měly potvrdit vyspělost českého jazyka
- koncem 19. století byla odhalena nepravost, ve 20. století potvrzena vědeckými metodami
- vytvořeny **Václavem Hankou** a **Josefem Lindou** (s pomocí restaurátora Horčíčky)

Rukopis Královédvorský (1817)

- označen za literární památku z **13. století**
- 6 lyrických, 6 epických a 2 lyricko-epické skladby

Rukopis Zelenohorský (1818)

- označen za literární památku z **10. století**
- obsahuje část básně *Libušin soud*
- napsán na seškrábaný pergamen z 10. století

Reakce na rukopisy

- společnost rozdělena podle toho, kdo věřil v jejich pravost
- posílení vlastenectví
- v době, kdy byly považovány za pravé, inspirovali mnoho dalších autorů
 - Bedřich Smetana: *Libuše*
 - nástěnné malby v Praze
- podobné padělky se objevují i v jiných světových literaturách (Rusko: Slovo o pluku Igorově)